กลวิธีการแปลชื่อเพลง 红歌 จากภาษาจีนเป็นภาษาไทย
Translation Strategies of Red Song Titles from Chinese into Thai

ธัญจิรา ศรีกระจ่าง[1*]
Thanjira Srikrachang[1*]

[1]อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม
[1] Faculty of Liberal Arts and Science Nakhon Phanom University
*Corresponding email: thanjira@npu.ac.th
Received: 18 April 2026; Revised: 30 May 2026; Accepted: 29 June 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อวิเคราะห์การแปลชื่อเพลง 红歌 จากภาษาจีนเป็นภาษาไทย และ 2) เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อเพลงตามกรอบทฤษฎีของ Newmark (1988) ซึ่งประกอบด้วย 8 กลวิธี ได้แก่ (1) การแปลคำต่อคำ (2) การแปลรักษาความหมายเดิม (3) การแปลเน้นความหมายเชิงลึก (4) การแปลปรับเนื้อหาให้เข้ากับวัฒนธรรม (5) การแปลแบบเสรี (6) การแปลโดยใช้สำนวน (7) การแปลเชิงสื่อสาร และ (8) การแปลแบบตรงตัว การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบวิเคราะห์เนื้อหา (qualitative content analysis) โดยใช้หนังสือ《经典红歌 200 首》ของ Wu Songjin (2019) เป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ แบ่งชื่อเพลงออกเป็น 7 หมวดหมู่ ได้แก่ หมวดปลุกใจ/รักชาติ หมวดสรรเสริญ/บทกวี หมวดทหารกองทัพ หมวดชีวิต/มิตรภาพ/ความรัก หมวดยุคสมัย/สังคม หมวดเชิดชูผู้นำ/อุดมการณ์คอมมิวนิสต์ และหมวดแม่น้ำ/ภูเขา/ธรรมชาติ/บ้านเกิด เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์คือแบบฟอร์มตารางวิเคราะห์เนื้อหาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งประกอบด้วยคอลัมน์สำหรับจำแนกและบันทึกกลวิธีการแปลทั้ง 8 แบบตามทฤษฎีของ Newmark

ผลการวิจัยพบว่า การแปลชื่อเพลง 红歌 มีการใช้กลวิธีทั้งหมด 7 จาก 8 กลวิธี โดยไม่ปรากฏการใช้กลวิธีการแปลแบบเสรีแม้แต่ครั้งเดียว เมื่อจำแนกตามจำนวนกลวิธีที่ใช้ต่อชื่อเพลง สามารถแบ่งได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ใช้ 1 กลวิธี จำนวน 60 ชื่อเพลง (ร้อยละ 30.0) กลุ่มที่ใช้ 2 กลวิธี จำนวน 134 ชื่อเพลง (ร้อยละ 67.0) และกลุ่มที่ใช้ 3 กลวิธี จำนวน 6 ชื่อเพลง (ร้อยละ 3.0) รวมทั้งสิ้น 200 ชื่อเพลง กลวิธีที่พบมากที่สุดคือการแปลรักษาความหมายเดิม (ร้อยละ 44.0) รองลงมาคือการแปลเชิงสื่อสาร (ร้อยละ 26.4) และการแปลเชิงความหมาย (ร้อยละ 17.0) เนื่องจากชื่อเพลง 红歌 เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ อุดมการณ์ และวัฒนธรรมจีนอย่างลึกซึ้ง การคงความหมายดั้งเดิมจึงช่วยให้ผู้อ่านภาษาไทยเข้าใจสาระสำคัญและอารมณ์ของต้นฉบับได้อย่างถูกต้อง ลดความคลาดเคลื่อนด้านการเมืองและวัฒนธรรม ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้สอนภาษาจีน นักแปล และผู้สนใจการแปลสื่อวัฒนธรรมจีน - ไทยได้ต่อไป

คำสำคัญ : กลวิธีการแปล; การวิเคราะห์; เพลง 红歌; ทฤษฎี Newmark

Abstract

This research had two objectives: 1) to analyze the translation of Red Song (红歌) titles from Chinese into Thai, and 2) to examine the translation strategies employed based on Newmark's (1988) theoretical framework, which comprises eight strategies: (1) word-for-word translation, (2) faithful translation, (3) semantic translation, (4) adaptation, (5) free translation, (6) idiomatic translation, (7)

communicative translation, and (8) literal translation. This study employed a qualitative content analysis approach, using the book Jingdian Hongge 200 Shou《经典红歌 200 首》by Wu Songjin (2019) as the primary data source. The song titles were categorized into seven thematic groups, and analyzed using a content analysis form developed by the researcher, containing columns for identifying and recording each of the eight translation strategies according to Newmark's framework.

The findings revealed that seven of the eight strategies were applied across the dataset, with free translation being entirely absent. When classified by the number of strategies applied per title, three groups were identified: 60 titles employing one strategy (30.0%), 134 titles employing two strategies (67.0%), and 6 titles employing three strategies (3.0%), totaling 200 song titles. The most frequently used strategy was faithful translation (44.0%), followed by communicative translation (26.4%) and semantic translation (17.0%). This pattern reflects the fact that Red Song titles are deeply rooted in Chinese history, ideology, and culture; preserving the original meaning therefore enables Thai readers to accurately comprehend the intended message and emotional tone of the source texts, while minimizing political and cultural misinterpretation. The findings of this research can be further applied as a guideline for Chinese language instructors, translators, and those interested in Chinese-Thai cultural media translation.
Keywords: Translation strategies; Analysis; Red Songs; Newmark's theory

บทนำ

红歌 หรือคนไทยเรียกว่า “เพลงแดง” เป็นแนวเพลงที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประวัติศาสตร์ การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศจีน เพลงเหล่านี้เกิดขึ้นในช่วงการปฏิวัติและการสร้างชาติสมัยใหม่ มีเนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์ ความรักชาติ ความจงรักภักดีต่อพรรคคอมมิวนิสต์ และความเสียสละเพื่อประชาชนและประเทศชาติ นอกจากหน้าที่ทางการเมืองและสังคมแล้ว 红歌 ยังถูกปรับให้เป็นสื่อบันเทิงที่ได้รับความนิยมและมีบทบาทในการสร้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของจีน โดยผสมผสานการเมือง วัฒนธรรม การศึกษา และความบันเทิงเข้าไว้ด้วยกัน (Q. Wang, 2013) อีกทั้งยังแฝงอุดมการณ์ชาตินิยมหลายชุดที่ทำหน้าที่ปลูกฝังความรักชาติและสร้างอัตลักษณ์ร่วมของชาติ (เนตรน้ำทิพย์ บุดดาวงศ์, กนกพร นุ่มทอง และเมชฌ เมธจิรนนท์,2567) ทำให้เพลงเหล่านี้เป็นทั้งแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์และสัญลักษณ์ของอุดมการณ์ที่ยังคงถูกใช้และศึกษาจนถึงปัจจุบัน

ในมิติทางภาษา ชื่อเพลง 红歌 มักประกอบด้วยสำนวนและคำเชิงสัญลักษณ์ที่แฝงนัยทางประวัติศาสตร์และอุดมการณ์ การแปลชื่อเพลงเหล่านี้จึงไม่สามารถกระทำได้เพียงการถอดความตรงตัว หากแต่ต้องอาศัยกลวิธีการแปลที่สามารถคงความหมาย อารมณ์ และเจตนาของต้นฉบับไว้ได้อย่างเหมาะสม ในมิติทางวัฒนธรรม การแปลชื่อเพลง 红歌 ทำหน้าที่เป็นสะพานสำคัญในการสร้างความเข้าใจข้ามวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้รับสารชาวไทยสามารถเข้าถึงบริบททางประวัติศาสตร์ ค่านิยม และอุดมการณ์ของจีนได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น อีกทั้งยังส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสังคมไทยและจีนในระดับที่มีนัยสำคัญ

เมื่อพิจารณางานวิจัยที่ผ่านมา พบว่ามีการศึกษากลวิธีการแปลระหว่างภาษาจีนและภาษาไทยในหลายประเภทข้อความ เช่น การแปลวรรณกรรม (สตรีรัตน์ ไกรอ่อน, 2556) การแปลคำทางวัฒนธรรม และการแปลสื่อบันเทิง (ปาลิมา วงศธนานันท์, 2559) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่มุ่งศึกษาการแปลชื่อเพลง 红歌 โดยเฉพาะยังมีปรากฏน้อยมาก และยังไม่มีงานใดที่วิเคราะห์อย่างเป็นระบบโดยใช้ทฤษฎีกลวิธีการแปลของ Newmark (1988) เป็นกรอบหลัก ช่องว่างดังกล่าวถือเป็นประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการศึกษา เนื่องจากชื่อเพลง 红歌 เป็นองค์ประกอบที่กระชับแต่ทรงพลัง สะท้อนคุณค่าทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรมจีนในพื้นที่ข้อความที่จำกัด ซึ่งนำมาสู่ความท้าทายในการแปลที่แตกต่างจากประเภทข้อความอื่น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษากลวิธีการแปลชื่อเพลง 红歌 จากภาษาจีนเป็นภาษาไทย เพื่อทำความเข้าใจแนวทางการถ่ายทอดความหมายระหว่างสองภาษาได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนยิ่งขึ้น องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้ไม่เพียงเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะการแปลชื่อเพลงและสื่อวัฒนธรรมจีน - ไทยเท่านั้น แต่ยังสามารถประยุกต์ใช้กับการแปลชื่อวรรณกรรม งานศิลปะ หรือสื่อบันเทิงประเภทอื่นได้อีกด้วย การวิจัยครั้งนี้จึงกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 2 ประการ ได้แก่

1) เพื่อวิเคราะห์การแปลชื่อเพลง 红歌 จากภาษาจีนเป็นภาษาไทย จำนวน 200 ชื่อเพลง จากหนังสือ《经典红歌 200 首》และ 2) เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อเพลงตามกรอบทฤษฎีของ Newmark (1988)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การแปลชื่อเพลง 红歌 จากภาษาจีนเป็นภาษาไทย จำนวน 200 ชื่อเพลง
2. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อเพลง 红歌 ตามกรอบทฤษฎีของ Newmark (1988)

การทบทวนวรรณกรรม

การแปลเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนมากกว่าการถ่ายโอนคำศัพท์จากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่ง เพราะนอกจากความถูกต้องทางด้านภาษาแล้ว ยังต้องพิจารณาองค์ประกอบด้านวัฒนธรรม บริบท และเจตนารมณ์ของผู้ส่งสารในภาษาต้นฉบับอีกด้วย Newmark (1988) ให้ความหมายว่าการแปลเป็นการเอาคำหรือข้อความจากภาษาหนึ่งมาแทนที่ในอีกภาษา ซึ่งอาจทำให้ความหมายบางส่วนเปลี่ยนแปลงไปได้เนื่องจากความแตกต่างด้านคำศัพท์ โครงสร้างไวยากรณ์ และบริบททางวัฒนธรรม Nida and Taber (1969) กล่าวว่าการแปลคือการถ่ายทอดข้อความจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่งโดยพยายามรักษาความหมายเดิมและผลกระทบต่อผู้อ่านที่คล้ายคลึงกันมากที่สุด ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาทฤษฎี Dynamic Equivalence ที่เน้นผลลัพธ์ที่ผู้อ่านได้รับมากกว่ารูปแบบทางไวยากรณ์เดิม Bassnett-McGuire (1980) เสนอว่าการแปลคือการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม โดยผู้แปลมีบทบาทในการถ่ายทอดสัญญะ วัฒนธรรม และค่านิยมจากต้นฉบับไปยังผู้อ่านในบริบทใหม่ ในส่วนของนักวิชาการไทย สัญฉวี สายบัว (2542) เน้นว่าผู้แปลต้องเข้าใจเนื้อหาทั้งด้านภาษา ความหมาย และบริบทอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ กนกพร นุ่มทอง (2563) ยังได้นิยามการแปลว่าเป็นกิจกรรมทางภาษาเพื่อการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม โดยผู้แปลทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความหมายระหว่างต้นฉบับกับผู้รับสาร

นอกเหนือจากทฤษฎีของ Newmark แล้ว นักวิชาการด้านการแปลยังได้เสนอกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการแปลข้ามวัฒนธรรมในอีกหลายแนวทาง Venuti (1995) เสนอแนวคิด Foreignization และ Domestication ซึ่งอธิบายทิศทางการตัดสินใจของผู้แปลว่าจะรักษาความเป็นต่างชาติของต้นฉบับหรือปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมผู้รับสาร ขณะที่ Vermeer (1984) เสนอ Skopos Theory ซึ่งมุ่งเน้นว่าการแปลที่ดีต้องตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายของงานแปลในบริบทปลายทาง แนวคิดทั้งสองมีคุณค่าในการอธิบายการแปลสื่อวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม การวิจัยครั้งนี้เลือกใช้กรอบทฤษฎีของ Newmark (1988) เป็นหลัก เนื่องจาก Newmark นำเสนอกลวิธีที่จำแนกได้อย่างเป็นระบบและชัดเจนในระดับหน่วยข้อความขนาดสั้น ซึ่งเหมาะสมกับการวิเคราะห์ชื่อเพลงที่มีลักษณะกระชับแต่หนาแน่นด้วยความหมาย อีกทั้งยังเป็นกรอบที่ได้รับการใช้อย่างแพร่หลายในงานวิจัยการแปลภาษาจีน-ไทยและการแปลชื่อเรื่องในบริบทเอเชีย ทำให้ผลการวิจัยสามารถเปรียบเทียบกับงานอื่นได้

ทฤษฎีการแปลของ Peter Newmark

งานวิจัยนี้ใช้กรอบทฤษฎีของ Peter Newmark (1988) จากหนังสือ A Textbook of Translation เป็นทฤษฎีหลักในการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อเพลง 红歌 จากภาษาจีนเป็นภาษาไทย Newmark แบ่งประเภทการแปลออกเป็น 2 รูปแบบหลัก คือ การแปลเชิงอรรถศาสตร์ (Semantic Translation) เป็นการแปลที่เน้นรักษาความหมายและโครงสร้างของต้นฉบับอย่างละเอียด ผู้แปลจะพยายามถ่ายทอดเนื้อหาและรูปแบบของประโยคในต้นฉบับให้ครบถ้วนที่สุด ไม่ว่าจะเป็นความยาว ประโยค หรือการวางคำ ซึ่งอาจทำให้การแปลดูมีรายละเอียดเยอะเกินไป จนบางครั้งเรียกได้ว่าเป็นการแปลเกินจากต้นฉบับ และการแปลเชิงสื่อสาร (Communicative Translation) เป็นการแปลที่มุ่งเน้นให้ผู้อ่านในภาษาปลายทางเข้าใจข้อความได้ชัดเจนและเป็นธรรมชาติมากที่สุด ผู้แปลจะปรับโครงสร้างและถ้อยคำให้เหมาะสมกับสำนวนของผู้รับสาร เหมือนกับการอ่านงานเขียนที่ไม่ใช่งานแปล วิธีนี้ทำให้งานแปลง่ายและชัดเจน แต่บางครั้งก็อาจมีการสรุปหรือตัดเนื้อหาบางส่วนจากต้นฉบับ นอกจากนี้ Newmark ยังเสนอกลวิธีการแปล 8 วิธี ดังนี้

1) การแปลคำต่อคำ (Word-for-word Translation) — ถ่ายทอดคำจากต้นฉบับทีละคำโดยรักษาลำดับคำและโครงสร้างต้นฉบับ

2) การแปลรักษาความหมายเดิม (Faithful Translation) — รักษาเจตนารมณ์และเนื้อหาของต้นฉบับโดยปรับโครงสร้างประโยคให้เหมาะกับภาษาปลายทาง

3) การแปลแบบเน้นความหมายเชิงลึก (Semantic Translation) — รักษาความหมายและอารมณ์ของต้นฉบับด้วยภาษาที่สละสลวยและเป็นธรรมชาติ

4) การแปลแบบปรับเนื้อหาให้เข้ากับวัฒนธรรม (Adaptation) — ปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและบริบทภาษาปลายทาง

5) การแปลแบบเสรี (Free Translation) — ถ่ายทอดความหมายโดยรวมโดยไม่ยึดติดกับโครงสร้างต้นฉบับ

6) การแปลโดยใช้สำนวน (Idiomatic Translation) — ใช้สำนวนและภาษาพูดที่เป็นธรรมชาติในภาษาปลายทาง

7) การแปลเชิงสื่อสาร (Communicative Translation) — ปรับโครงสร้างและถ้อยคำให้ผู้อ่านรับสารได้ชัดเจนที่สุด

8) การแปลแบบตรงตัว (Literal Translation) — นำโครงสร้างต้นฉบับมาใช้และแปลคำศัพท์ทีละคำโดยไม่คำนึงถึงบริบท

แนวคิดเกี่ยวกับเพลง 红歌 และอุดมการณ์

เพลงแดง (红歌) เป็นเพลงที่สะท้อนจิตวิญญาณสีแดงของจีน มีเนื้อหายกย่องพรรคคอมมิวนิสต์จีน อุดมการณ์สังคมนิยม และความรักชาติของประชาชน มีรากฐานจากประวัติศาสตร์การต่อสู้ การปฏิวัติ และความพยายามสร้างสังคมใหม่ มักมีท่วงทำนองที่กระตุ้นกำลังใจ ใช้คำพูดเชิงบวกและสัญลักษณ์ทางการเมือง เช่น ธงแดง ความกล้าหาญ และความสามัคคี บทบาทของ 红歌 จึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการสร้างความบันเทิง หากแต่ยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการปลูกฝังอุดมการณ์ ส่งเสริมความรักชาติ และสร้างอัตลักษณ์ร่วมของชาติในทุกช่วงเวลาของประวัติศาสตร์จีนสมัยใหม่ เนตรน้ำทิพย์ บุดดาวงศ์, กนกพร นุ่มทอง และเมชฌ เมธจิรนนท์ (2567) ได้ศึกษาอุดมการณ์ชาตินิยมจีนในเพลงแดง พบว่ามีอุดมการณ์หลัก 4 ชุด คือ 1) อุดมการณ์สดุดีมาตุภูมิ 2) อุดมการณ์สดุดีพรรคคอมมิวนิสต์จีน 3) อุดมการณ์สดุดีกองทัพแดง และ 4) อุดมการณ์เชิดชูผู้นำหรือบุคคลตัวอย่าง ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าชื่อเพลง 红歌 แต่ละชื่อแบกรับน้ำหนักทางอุดมการณ์ที่ลึกซึ้ง ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการเลือกกลวิธีการแปลที่เหมาะสม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษากลวิธีการแปลชื่อเรื่องในบริบทคู่ภาษาต่างๆ แสดงให้เห็นความท้าทายร่วมกันหลายประการ กนกรัตน์ คุณะสารพันธ์ (2549) ศึกษาการแปลสำนวนในบทภาพยนตร์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย และพบว่าการแปลข้อความสั้นที่มีนัยทางวัฒนธรรมต้องอาศัยกลวิธีผสมผสานหลายแบบ ปาลิมา วงศธนานันท์ (2559) วิเคราะห์กลวิธีการแปลเนื้อเพลงจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย และพบว่าการแปลเชิงสื่อสารและการแปลโดยใช้สำนวนเป็นกลวิธีหลักที่ผู้แปลนิยมใช้ ในบริบทเพลงจีน-ไทยโดยเฉพาะ เนตรน้ำทิพย์ บุดดาวงศ์ และ กนกพร นุ่มทอง (2564) ศึกษากลวิธีการดัดแปลงเพลงจีนเป็นเพลงไทยโดยใช้อัลบั้มเพลงรักสองภาษาจีน-ไทยชุดที่ 4 ของสุวรรณา ฉนากาญจน์เป็นกรณีศึกษา พบกลวิธีหลัก 4 ประเภท ได้แก่ การเพิ่มข้อมูล การใช้คำเทียบเท่า การเปลี่ยนโครงสร้างประโยค และการแต่งเนื้อหาใหม่ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการแปลเนื้อเพลงจีน-ไทยต้องอาศัยกลวิธีที่หลากหลายกว่าการแปลข้อความทั่วไป และ กนกพร นุ่มทอง (2564) ศึกษาปัญหาและกลวิธีการแปลภาษาจากเอกสารประวัติศาสตร์ภาษาจีนเป็นภาษาไทย พบปัญหาหลัก 7 ประเด็น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการแปลข้อความจีนที่แฝงบริบทประวัติศาสตร์มีความซับซ้อนในมิติที่แตกต่างจากการแปลทั่วไป

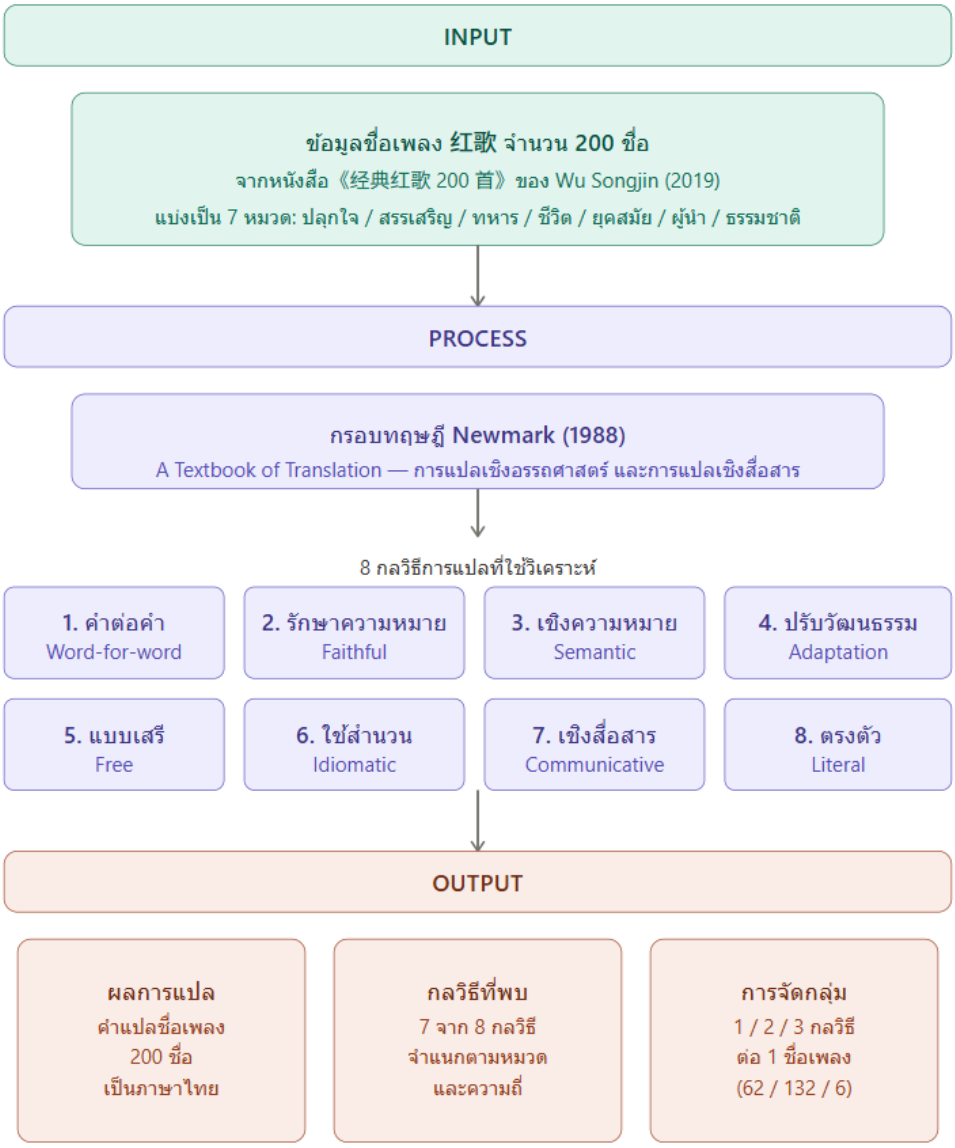
ในบริบทของการแปลชื่อสื่อบันเทิงระหว่างภาษาในช่วงปีล่าสุด รุจนี จีระกมล (2565) ศึกษากลวิธีการแปลชื่อละครเกาหลีบนเว็บไซต์ Netflix พบกลวิธีทั้งหมด 8 วิธี โดยกลวิธีที่น่าสนใจประการหนึ่งคือ "การไม่แปล" ซึ่งแบ่งออกเป็นการทับศัพท์ภาษาไทยและการทับศัพท์ภาษาอื่น สะท้อนให้เห็นว่าการแปลชื่อสื่อบันเทิงในบริบทเอเชีย-ไทยมิได้จำกัดอยู่เพียงการถ่ายทอดความหมาย แต่ยังครอบคลุมกลวิธีที่รักษาเสียงต้นฉบับไว้ด้วย ขนิษฐา สุวรรณประชา มินตรา ไชยชนะ และเบญญาภา ศักดาศรี (2567) วิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ฮอลลีวูดจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยบน Netflix ช่วงปี พ.ศ.

2566 พบกลวิธีทั้งหมด 11 วิธี งานวิจัยทั้งสองชิ้นแสดงให้เห็นว่าการแปลชื่อสื่อบันเทิงในบริบทไทยมีความหลากหลายของกลวิธีสูง และมักให้น้ำหนักกับความดึงดูดใจของผู้รับสารมากกว่าการรักษาความหมายต้นฉบับ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ผ่านมาทั้งหมดยังไม่มีงานใดที่ศึกษาการแปลชื่อเพลงที่มีเนื้อหาเชิงอุดมการณ์และประวัติศาสตร์อย่าง 红歌 อย่างเป็นระบบโดยใช้ทฤษฎีของ Newmark เป็นกรอบหลัก ซึ่งถือเป็นช่องว่างของงานวิจัยที่การศึกษาครั้งนี้มุ่งเติมเต็ม

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น พบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลง 红歌 โดยตรงนั้น เนื้อหาของเพลงเหล่านี้จะแฝงอุดมการณ์ชาตินิยมหลายชุดที่ส่งผลต่อการเลือกใช้ภาษา ซึ่งนำมาซึ่งความท้าทายเฉพาะในการแปล (เนตรน้ำทิพย์ บุดดาวงศ์ และคณะ, 2567) อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีงานวิจัยใดที่วิเคราะห์กลวิธีการแปล ชื่อเพลง 红歌 เป็นภาษาไทยอย่างเป็นระบบโดยใช้กรอบทฤษฎีของ Newmark ซึ่งเป็นช่องว่างทางวิชาการที่การวิจัยครั้งนี้มุ่งเติมเต็ม เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อการพัฒนาทักษะการแปลและการส่งเสริมความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมจีน - ไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กรอบแนวความคิดที่บูรณาการองค์ประกอบ 3 ส่วนเข้าด้วยกัน ดังแสดงในแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

กรอบแนวความคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน ส่วนที่ 1 (Input) คือข้อมูลนำเข้า ได้แก่ ชื่อเพลง 红歌 จำนวน 200 ชื่อ จากหนังสือ《经典红歌 200 首》ของ Wu Songjin (2019) ที่แบ่งออกเป็น 7 หมวดหมู่ตามลักษณะเนื้อหา โดยลักษณะของแต่ละหมวดมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้กลวิธีการแปลที่แตกต่างกัน ส่วนที่ 2 (Process) คือกระบวนการวิเคราะห์โดยใช้กรอบทฤษฎี 8 กลวิธีของ Newmark (1988) เป็นเครื่องมือหลักในการจำแนกและอธิบายกลวิธีที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการแปล ได้แก่ Word-for-word, Faithful, Semantic, Adaptation, Free, Idiomatic, Communicative และ Literal และส่วนที่ 3 (Output) คือผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ใน 3 มิติ ได้แก่ คำแปลชื่อเพลง 200 ชื่อพร้อมพินอิน กลวิธีที่พบและความถี่ของการใช้ และการจัดกลุ่มตามจำนวนกลวิธีที่ใช้ต่อชื่อเพลง ซึ่งนำไปสู่การอภิปรายผลในมิติอุดมการณ์และวัฒนธรรม เพื่ออธิบายว่าเหตุใดเนื้อหาเชิงอุดมการณ์ของ 红歌 จึงกำหนดรูปแบบการเลือกใช้กลวิธีการแปลในลักษณะที่เฉพาะเจาะจง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประเภทการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพผสมผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นแนวทางหลักในการศึกษาและจัดหมวดหมู่กลวิธีการแปลชื่อเพลง 红歌 จากภาษาจีนเป็นภาษาไทย ทั้งนี้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพใช้ในการอธิบายและตีความความหมายเชิงลึกของกลวิธีการแปลแต่ละวิธี ส่วนระเบียบวิธีเชิงปริมาณใช้ในการคำนวณความถี่และร้อยละของกลวิธีที่พบในแต่ละหมวดเพลง

แหล่งข้อมูลและขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ชื่อเพลง 红歌 ทั้งหมด 200 ชื่อจากหนังสือ《经典红歌 200 首》ของ Wu Songjin (2019) เป็นประชากรการวิจัยทั้งหมด เกณฑ์การคัดเลือกหนังสือ มีดังนี้ (1) เป็นหนังสือรวมเพลง 红歌 ที่ได้รับการตีพิมพ์อย่างเป็นทางการและมีการบรรณาธิการโดยผู้เชี่ยวชาญ (2) มีจำนวนชื่อเพลงเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (3) ครอบคลุมช่วงเวลาและประเภทของ 红歌 ที่หลากหลาย และ (4) เผยแพร่ในช่วงทศวรรษ 2010 ซึ่งเป็นช่วงที่ 红歌 ได้รับการฟื้นฟูอย่างจริงจัง หนังสือดังกล่าวแบ่งชื่อเพลงออกเป็น 7 หมวด ได้แก่ หมวดปลุกใจ/รักชาติ หมวดสรรเสริญ/บทกวี หมวดทหารกองทัพ หมวดชีวิต/มิตรภาพ/ความรัก หมวดยุคสมัย/สังคม หมวดเชิดชูผู้นำ/อุดมการณ์คอมมิวนิสต์ และหมวดแม่น้ำ/ภูเขา/ธรรมชาติ/บ้านเกิด

การวิจัยครั้งนี้ใช้ชื่อเพลงจากหนังสือ《经典红歌 200 首》ของ Wu Songjin (2019) เพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาการและการศึกษาเท่านั้น ผู้วิจัยอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลอย่างครบถ้วนตามมาตรฐานการอ้างอิงทางวิชาการ และไม่ได้นำเนื้อหาไปใช้ในเชิงพาณิชย์ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการใช้งานโดยชอบธรรมตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ที่อนุญาตให้ใช้งานสิ่งที่มีลิขสิทธิ์เพื่อการศึกษาและวิจัย

แหล่งข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ คือ ชื่อเพลงจากหนังสือ《经典红歌 200 首》มีจำนวนทั้งสิ้น 200 เพลง โดยแบ่งประเภทได้ 7 หมวด ดังนี้

ตาราง 1 การแบ่งกลุ่มตัวอย่างชื่อเพลง 红歌 ตามหมวดหมู่

ที่	หมวดเพลง	ภาษาจีน	จำนวน (เพลง)
1	หมวดปลุกใจ / รักชาติ	爱国歌曲/革命歌曲	43
2	หมวดสรรเสริญ / บทกวี	诗歌/颂歌	21
3	หมวดทหารกองทัพ	军旅歌曲	29
4	หมวดชีวิต / มิตรภาพ / ความรัก	抒情歌曲	23
5	หมวดยุคสมัย / สังคม	时代/社会歌曲	11
6	หมวดเชิดชูผู้นำ / อุดมการณ์คอมมิวนิสต์	领袖与共产主义歌曲	9
7	หมวดแม่น้ำ / ภูเขา / ธรรมชาติ / บ้านเกิด	山水/家乡歌曲	64
	รวม		200

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบฟอร์มตารางวิเคราะห์เนื้อหาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบทฤษฎีของ Newmark (1988) ประกอบด้วยคอลัมน์สำหรับบันทึกชื่อเพลงต้นฉบับภาษาจีน พินอิน คำแปลภาษาไทย และเครื่องหมายจำแนกกลวิธีการแปลทั้ง 8 แบบ

เพื่อให้แบบฟอร์มมีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบฟอร์มดังกล่าวให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการแปลภาษาจีน-ไทยและด้านภาษาศาสตร์ประยุกต์ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุมและความเหมาะสมของเกณฑ์การจำแนกกลวิธีทั้ง 8 แบบ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ตามแนวทางของ Rovinelli and Hambleton (1977) และกำหนดเกณฑ์ผ่านที่ค่า IOC $\geq$ 0.67 ผลการตรวจสอบพบว่าเกณฑ์การจำแนกกลวิธีทั้ง 8 แบบผ่านเกณฑ์ทุกข้อ โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 และมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.96 แสดงว่าแบบฟอร์มมีความตรงเชิงเนื้อหาในระดับสูงและเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้วิเคราะห์และเพื่อลดอคติที่อาจเกิดจากการที่ผู้วิจัยเป็นทั้งผู้แปลและผู้จำแนกกลวิธีด้วยตนเอง (translator bias) ผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านจำแนกกลวิธีการแปลของชื่อเพลงตัวแทนจากทั้ง 7 หมวดโดยอิสระจากกัน จากนั้นคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater Reliability) ด้วยค่า Cohen's Kappa ผลการคำนวณได้ค่า Kappa เฉลี่ยเท่ากับ 0.749 อยู่ในระดับ Substantial ตามเกณฑ์ของ Landis and Koch (1977) ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ที่ยอมรับในงานวิจัยเชิงคุณภาพ ยืนยันว่าการจำแนกกลวิธีในการวิจัยครั้งนี้มีความน่าเชื่อถือเพียงพอ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำคำแปลชื่อเพลงจากภาษาจีนเป็นภาษาไทยทั้ง 200 ชื่อ ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการแปลภาษาจีน-ไทยและภาษาศาสตร์ประยุกต์อีกกลุ่มหนึ่ง จำนวน 2 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของการใช้ภาษา ก่อนนำคำแปลดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์กลวิธีตามกรอบทฤษฎีของ Newmark (1988)

ตารางที่ 2 ตารางแบบฟอร์มวิเคราะห์เนื้อหา สำหรับใช้งานการวิจัยการแปลชื่อเพลง 红歌 จากภาษาจีนเป็นภาษาไทย

ลำดับ	ชื่อเพลงต้นฉบับ	คำแปลชื่อเพลง	กลวิธีการแปล Newmark								เหตุผลในการจำแนก
			การแปลคำต่อคำ (Word-for-word Translation)	การแปลรักษาความหมายตรงตัว (Faithful Translation)	การแปลแบบเน้นความหมายเชิงอรรถ (Semantic)	การแปลแบบปรับเนื้อหาให้เข้ากับวัฒนธรรม (Adaptation)	การแปลแบบเสรี (Free Translation)	การแปลโดยใช้สำนวน (Idiomatic Translation)	การแปลเชิงสื่อสาร (Communicative	การแปลแบบตรงตัว (Literal Translation)	
ตัวอย่าง	我的祖国 (wǒ de zǔguó)	มาตุภูมิของฉัน		√					√		รักษาความหมายเดิมของ “祖国” พร้อมปรับโครงสร้างให้เป็นธรรมชาติในภาษาไทย
ตัวอย่าง	红旗飘飘 (hóngqí piāopiāo)	ธงแดงโบกสะบัด							√		ปรับคำว่า “飘飘” เป็น “โบกสะบัด” เพื่อให้เกิดภาพพจน์ที่เป็นธรรมชาติในภาษาไทย
ตัวอย่าง	北京颂歌 (běijīng sònggē)	สดุดีปักกิ่ง		√							รักษาความหมายของชื่อสถานที่และคำว่า “颂歌” อย่างตรงไปตรงมา
ตัวอย่าง	天路 (tiānlù)	เส้นทางสู่สวรรค์		√					√		รักษาความหมายเดิมและเพิ่มคำเชื่อมเพื่อให้ลื่นไหลในภาษาไทย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 รวบรวมชื่อเพลงต้นฉบับภาษาจีนจำนวน 200 ชื่อเพลงจากหนังสือ 《经典红歌 200 首》 และจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเภทเพลงที่ปรากฏในหนังสือ

ขั้นที่ 2 แปลชื่อเพลงทั้ง 200 ชื่อจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย โดยอ้างอิงพจนานุกรมภาษาจีน–ไทย พจนานุกรมภาษาจีนสมัยใหม่ และบริบททางภาษาและวัฒนธรรมจีนประกอบการแปล เพื่อให้คำแปลมีความเหมาะสมทั้งด้านความหมายและการใช้ภาษา

ขั้นที่ 3 นำคำแปลภาษาไทยที่ได้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการแปลภาษาจีน–ไทย จำนวน 2 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องด้านภาษา ความสอดคล้องเชิงความหมาย และความเหมาะสมทางวัฒนธรรม ก่อนนำข้อมูลเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์

ขั้นที่ 4 บันทึกชื่อเพลงต้นฉบับ คำอ่านพินอิน คำแปลภาษาไทย และรายละเอียดกลวิธีการแปลลงในแบบฟอร์มวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Form)

ขั้นที่ 5 วิเคราะห์กลวิธีการแปลของแต่ละชื่อเพลงโดยเปรียบเทียบต้นฉบับภาษาจีนกับคำแปลภาษาไทย และจำแนกกลวิธีตามกรอบแนวคิดการแปลของ Newmark (1988) ทั้งนี้ ชื่อเพลงหนึ่งชื่ออาจปรากฏการใช้มากกว่า 1 กลวิธี หากพบลักษณะของหลายกลวิธีร่วมกัน

ขั้นที่ 6 ตรวจสอบความสอดคล้องของการจำแนกกลวิธีการแปลระหว่างผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater Reliability) และคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ Cohen’s Kappa

ขั้นที่ 7 สรุปผลการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลในรูปตาราง พร้อมคำนวณค่าความถี่และร้อยละของการใช้กลวิธีการแปลแต่ละประเภท

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการ 2 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยพิจารณาความหมายของชื่อเพลงต้นฉบับภาษาจีนในเชิงภาษาศาสตร์และเชิงวัฒนธรรม จากนั้นเปรียบเทียบกับคำแปลภาษาไทยเพื่อระบุว่ากลวิธีใดถูกนำมาใช้ โดยอ้างอิงคำนิยามของ Newmark (1988) เป็นเกณฑ์ ระดับที่ 2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยนับความถี่การปรากฏของแต่ละกลวิธีและคำนวณเป็นร้อยละเพื่อสะท้อนแนวโน้มการใช้กลวิธีโดยรวมในชื่อเพลงทั้ง 200 ชื่อ

เกณฑ์การจำแนกกลวิธีทั้ง 8 แบบตามทฤษฎีของ Newmark (1988) มีดังนี้

1) การแปลคำต่อคำ (Word-for-word Translation) — ถ่ายทอดคำจากต้นฉบับทีละคำโดยรักษาลำดับคำและโครงสร้างประโยคต้นฉบับไว้ทุกประการ แม้จะทำให้ภาษาปลายทางอ่านไม่เป็นธรรมชาติก็ตาม เช่น 我的祖国 → “ฉันของมาตุภูมิ”

2) การแปลรักษาความหมายเดิม (Faithful Translation) — รักษาเจตนารมณ์และเนื้อหาของต้นฉบับไว้ แต่ปรับโครงสร้างประโยคให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ภาษาปลายทาง โดยยังคงรักษาความหมายดั้งเดิมไว้ครบถ้วน เช่น 我的祖国 → “มาตุภูมิของฉัน”

3) การแปลเน้นความหมายเชิงลึก (Semantic Translation) — รักษาความหมายและอารมณ์ของต้นฉบับโดยใช้ภาษาปลายทางที่สละสลวยและเป็นธรรมชาติ อาจมีการปรับถ้อยคำเล็กน้อยเพื่อถ่ายทอดนัยและอารมณ์ให้ครบถ้วน เช่น 草原，我心灵的故乡 → “ทุ่งหญ้า บ้านเกิดแห่งจิตวิญญาณของฉัน”

4) การแปลปรับเนื้อหาให้เข้ากับวัฒนธรรม (Adaptation) — ปรับเปลี่ยนองค์ประกอบทางวัฒนธรรมในต้นฉบับให้สอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรมและความเข้าใจของผู้รับสารในภาษาปลายทาง เช่น การแทนที่ชื่อสถานที่หรือสิ่งของที่ผู้รับสารไม่คุ้นเคยด้วยสิ่งที่เข้าใจง่ายกว่า

5) การแปลแบบเสรี (Free Translation) — ถ่ายทอดความหมายโดยรวมโดยไม่ยึดติดกับโครงสร้างหรือถ้อยคำต้นฉบับ ผู้แปลมีอิสระในการเลือกใช้ภาษาและโครงสร้างที่เหมาะสมกับบริบทปลายทาง อาจทำให้เนื้อหาแตกต่างจากต้นฉบับได้มาก เช่น 没有共产党就没有新中国 → ความหมายตรงตัวคือ “ถ้าไม่มีพรรคคอมมิวนิสต์ก็ไม่มีจีนใหม่” การแปลปบบเสรีคือ “พรรคนำพาจีนสู่รุ่งอรุณใหม่”

6) การแปลโดยใช้สำนวน (Idiomatic Translation) — ถ่ายทอดความหมายโดยใช้สำนวนหรือภาษาพูดที่เป็นธรรมชาติในภาษาปลายทาง เน้นความเป็นธรรมชาติและความคล่องของภาษามากกว่าความตรงของความหมาย เช่น 说句心里话 → “พูดจากใจ”

7) การแปลเชิงสื่อสาร (Communicative Translation) — ปรับโครงสร้างและถ้อยคำให้ผู้อ่านในภาษาปลายทางรับสารได้ชัดเจนและเป็นธรรมชาติที่สุด โดยคำนึงถึงผลกระทบที่ผู้อ่านได้รับเป็นหลัก เช่น 我们是黄河泰山 → “เราคือพลังแผ่นดินจีน”

8) การแปลแบบตรงตัว (Literal Translation) — นำโครงสร้างวากยสัมพันธ์ของต้นฉบับมาใช้โดยตรงและแปลคำศัพท์ทีละคำตามความหมายพจนานุกรม โดยไม่คำนึงถึงบริบทหรือนัยแฝง เช่น 骏马奔驰保边疆 → “ม้าศึกวิ่งพล่านปกป้องชายแดน”

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ชื่อเพลง 200 ชื่อ พบการใช้กลวิธีการแปล 7 จาก 8 กลวิธีของ Newmark (1988) รวมทั้งสิ้น 284 ครั้ง (เนื่องจากชื่อเพลงบางชื่อใช้มากกว่า 1 กลวิธี) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อเพลง 红歌 จำนวน 200 ชื่อเพลง

กลวิธีการแปล	จำนวนครั้งที่พบ	ร้อยละ
การแปลรักษาความหมายเดิม (Faithful Translation)	125	44.0
การแปลเชิงสื่อสาร (Communicative Translation)	75	26.4
การแปลแบบเน้นความหมายเชิงลึก (Semantic Translation)	48	16.9
การแปลแบบตรงตัว (Literal Translation)	8	2.8
การแปลโดยใช้สำนวน (Idiomatic Translation)	17	6.0
การแปลคำต่อคำ (Word-for-word Translation)	8	2.8
การแปลแบบปรับเนื้อหาให้เข้ากับวัฒนธรรม (Adaptation)	3	1.1
การแปลแบบเสรี (Free Translation)	0	0
รวม	**284**	**100**

ผลการวิเคราะห์แยกตามหมวดเพลง

หมวดที่ 1 หมวดปลุกใจ/รักชาติ (43 เพลง) พบว่ากลวิธีที่ใช้มากที่สุดคือการแปลเชิงสื่อสาร พบ 20 ครั้ง รองลงมาคือการแปลรักษาความหมายเดิม พบ 12 ครั้ง และการแปลเชิงความหมาย พบ 5 ครั้ง เมื่อจำแนกตามกลุ่มกลวิธี พบว่าส่วนใหญ่ใช้ 2 กลวิธีร่วมกัน จำนวน 25 เพลง และใช้ 1 กลวิธี จำนวน 18 เพลง ตัวอย่างเช่น 我的祖国 [wǒ de zǔguó] แปลว่า “มาตุภูมิของฉัน” ใช้กลวิธีรักษาความหมายเดิมร่วมกับการแปลเชิงสื่อสาร โดยคำว่า 祖国 (zǔguó) ซึ่งมีความหมายว่า “แผ่นดินบรรพบุรุษ” ได้รับการถ่ายทอดเป็น “มาตุภูมิ” อันเป็นคำที่รักษาความหมายเดิมครบถ้วน พร้อมทั้งปรับโครงสร้างจาก “ฉัน-ของ-มาตุภูมิ” ในภาษาจีนให้เป็น “มาตุภูมิของฉัน” ซึ่งเป็นธรรมชาติในภาษาไทย สะท้อนการแปลเชิงสื่อสาร อีกตัวอย่างหนึ่งคือ 红旗飘飘 [hóngqí piāopiāo] แปลว่า "ธงแดงโบกสะบัด" ใช้กลวิธีการแปลเชิงสื่อสารเพียงแบบเดียว โดยคำว่า 飘飘 (piāopiāo) ซึ่งแปลตรงตัวว่า "ปลิวไสว" ได้รับการถ่ายทอดเป็น “โบกสะบัด” ซึ่งเป็นสำนวนภาษาไทยที่สื่อภาพพจน์ธงพลิ้วได้ชัดเจนและเป็นธรรมชาติมากกว่า

หมวดที่ 2 หมวดสรรเสริญ/บทกวี (21 เพลง) พบว่ากลวิธีที่ใช้มากที่สุดคือการแปลรักษาความหมายเดิม พบ 13 ครั้ง รองลงมาคือการแปลเชิงสื่อสาร พบ 8 ครั้ง เมื่อจำแนกตามกลุ่มกลวิธี พบว่าใช้ 1 กลวิธี จำนวน 13 เพลง และใช้ 2 กลวิธีร่วมกัน จำนวน 8 เพลง ตัวอย่างเช่น 北京颂歌 [běijīng sònggē] แปลว่า “สดุดีปักกิ่ง” ใช้กลวิธีรักษาความหมายเดิมเพียงแบบเดียว โดยคำว่า 颂歌 (sònggē) ซึ่งหมายถึง "เพลงสรรเสริญหรือสดุดี" ถูกถ่ายทอดตรงเป็น “สดุดี” และ 北京 (Běijīng) คงไว้เป็น “ปักกิ่ง” ตามชื่อสถานที่จริง แสดงให้เห็นว่าเมื่อชื่อเพลงประกอบด้วยชื่อเฉพาะและคำที่มีคำเทียบเท่าชัดเจนในภาษาไทย กลวิธีรักษาความหมายเดิมเพียงอย่างเดียวก็เพียงพอ อีกตัวอย่างหนึ่งคือ 重整河山待后生 [chóngzhěng héshān dài hòushēng] แปลว่า “ฟื้นฟูผืนแผ่นดินให้คนรุ่นหลัง” ใช้กลวิธีรักษาความหมายเดิมร่วมกับการแปลเชิงความหมาย โดยคำว่า 河山 (héshān) ซึ่งแปลตรงตัวว่า “แม่น้ำและภูเขา” ได้รับการถ่ายทอดเป็น “ผืนแผ่นดิน” ซึ่งเป็นการแปลเชิงความหมายที่ขยายนัยของ 河山 ในฐานะสัญลักษณ์แทนประเทศชาติทั้งหมด แทนที่จะแปลตรงตัวซึ่งจะทำให้ผู้อ่านไทยไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริง

หมวดที่ 3 หมวดทหารกองทัพ (29 เพลง) เป็นหมวดที่มีความหลากหลายของกลวิธีสูงที่สุด พบการใช้กลวิธีทั้งหมด 6 จาก 8 กลวิธี โดยกลวิธีที่พบมากที่สุดคือการแปลรักษาความหมายเดิม พบ 19 ครั้ง รองลงมาคือการแปลเชิงความหมายและการแปลเชิงสื่อสาร พบอย่างละ 12 ครั้ง และการแปลแบบตรงตัว พบ 12 ครั้ง นอกจากนี้ยังพบการแปลโดยใช้สำนวน 6 ครั้ง และการแปลคำต่อคำ 2 ครั้ง มีเพลงที่ใช้ 3 กลวิธีร่วมกัน 3 เพลง ตัวอย่างเช่น 说句心里话 [shuō jù xīn lǐ huà] แปลว่า “พูดจากใจ” ใช้กลวิธีการแปลโดยใช้สำนวน การแปลเชิงสื่อสาร และการแปลแบบตรงตัว โดยวลี 说句心里话 แปลตรงตัวว่า “พูดประโยคจากในใจ” แต่ผู้วิจัยถ่ายทอดเป็น “พูดจากใจ” ซึ่งเป็นสำนวนภาษาไทยที่ใช้งานได้ตามธรรมชาติ สื่อความหมายได้กระชับและเป็นธรรมชาติ อีกตัวอย่างหนึ่งคือ 小白杨 [xiǎo bái yáng] แปลว่า "เยาวชนผู้กล้าหาญ" ใช้กลวิธีการแปลเชิงความหมาย การแปลปรับเนื้อหาให้เข้ากับวัฒนธรรม และการแปลเชิงสื่อสาร โดยคำว่า 小白杨 แปลตรงตัวว่า "ต้นป็อปลาร์ขาวเล็ก" ซึ่งในวัฒนธรรมจีนเป็นสัญลักษณ์ของทหารหนุ่มผู้กล้าหาญตามบริบทของเนื้อเพลง ผู้วิจัยจึงถ่ายทอดความหมายเชิงสัญลักษณ์นี้เป็น “เยาวชนผู้กล้าหาญ” เพื่อให้ผู้อ่านไทยเข้าใจนัยที่แฝงอยู่ได้โดยตรง

หมวดที่ 4 หมวดชีวิต/มิตรภาพ/ความรัก (23 เพลง) พบการใช้กลวิธีที่หลากหลาย โดยกลวิธีที่ใช้มากที่สุดคือการแปลรักษาความหมายเดิม พบ 15 ครั้ง รองลงมาคือการแปลเชิงความหมาย พบ 13 ครั้ง และการแปลเชิงสื่อสาร พบ 11 ครั้ง เกือบทั้งหมด (21 เพลง) ใช้ 2 กลวิธีร่วมกัน ตัวอย่างเช่น 少年壮志不言愁 [shào nián zhuàng zhì bù yán chóu] แปลว่า “เยาวชนผู้กล้าไม่หวั่นต่อความทุกข์” ใช้กลวิธีการแปลเชิงความหมายร่วมกับการแปลเชิงสื่อสาร โดยคำว่า 壮志 (zhuàng zhì) หมายถึง “ความมุ่งมั่นอันยิ่งใหญ่” ถูกถ่ายทอดผ่านคำว่า “ผู้กล้า” ซึ่งสะท้อนอารมณ์และนัยของความกล้าหาญที่เป็นแก่นของเพลงได้ดีกว่าการแปลตรงตัว และคำว่า 不言愁 (bù yán chóu) ซึ่งแปลตรงว่า "ไม่กล่าวถึงความเศร้า" ได้รับการถ่ายทอดเป็น “ไม่หวั่นต่อความทุกข์” ซึ่งเป็นธรรมชาติและสื่ออารมณ์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้นในภาษาไทย อีกตัวอย่างหนึ่งคือ 一个美丽的传说 [yī gè měilì de chuánshuō] แปลว่า “ตำนานที่งดงาม” ใช้ 3 กลวิธีร่วมกัน ได้แก่ การแปลเชิงความหมาย การแปลเชิงสื่อสาร และการแปลรักษาความหมายเดิม โดยละคำนามหน่วยนับ 一个 (yī gè แปลว่า “หนึ่ง/อันหนึ่ง”) ออก เนื่องจากในภาษาไทยไม่จำเป็นต้องระบุลักษณนามในชื่อเพลง ทำให้ชื่อเพลงกระชับและเป็นธรรมชาติมากขึ้น ขณะที่ความหมายของ 美丽的传说 (ตำนานที่งดงาม) ยังคงครบถ้วน

หมวดที่ 5 หมวดยุคสมัย/สังคม (11 เพลง) พบว่าทุกเพลงใช้กลวิธีมากกว่า 1 แบบ โดยกลวิธีที่ใช้มากที่สุดคือการแปลรักษาความหมายเดิม พบ 9 ครั้ง และการแปลเชิงความหมาย พบ 8 ครั้ง มีเพลงที่ใช้ 3 กลวิธี 1 เพลง ได้แก่ 我们属于一个中国 [wǒmen shǔyú yīgè zhōngguó] แปลว่า “เราทุกคนเป็นหนึ่งเดียวกับจีน” ใช้กลวิธีรักษาความหมายเดิม การแปลเชิงสื่อสาร และการแปลเชิงความหมายร่วมกัน โดยคำว่า 属于 (shǔyú) แปลตรงตัวว่า "เป็นของ/สังกัด" แต่ถ่ายทอดเป็น “เป็นหนึ่งเดียวกับ” ซึ่งสะท้อนนัยของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางการเมืองได้ลึกซึ้งกว่า และคำว่า 一个中国 (yīgè zhōngguó แปลว่า “จีนเดียว”) ถูกถ่ายทอดเป็น “จีน” เพื่อให้กระชับและเป็นธรรมชาติ ขณะที่ยังคงนัยของความเป็นเอกภาพของชาติไว้ครบถ้วน

หมวดที่ 6 หมวดเชิดชูผู้นำ/อุดมการณ์คอมมิวนิสต์ (9 เพลง) เป็นหมวดที่มีสัดส่วนการใช้ 1 กลวิธีสูงที่สุด โดยพบ 6 จาก 9 เพลง กลวิธีหลักคือการแปลรักษาความหมายเดิม พบ 5 ครั้ง รองลงมาคือการแปลเชิงสื่อสาร 3 ครั้ง และการแปลแบบตรงตัว 2 ครั้ง ตัวอย่างเช่น 学习雷锋好榜样 [xuéxí Léi Fēng hǎo bǎngyàng] แปลว่า “เรียนรู้จากเล่ยเฟิง ผู้เป็นแบบอย่างที่ดี” โดยชื่อบุคคล 雷锋 (Léi Fēng) คงไว้เป็น “เล่ยเฟิง” ตามการทับศัพท์ภาษาไทย เนื่องจากเป็นชื่อ

เฉพาะที่ไม่สามารถแปลได้ ส่วน 好榜样 (hǎo bǎngyàng แปลว่า “แบบอย่างที่ดี”) ถูกถ่ายทอดตรงไปตรงมา สะท้อนการใช้กลวิธีรักษาความหมายเดิมที่เหมาะสมกับชื่อเพลงเชิงอุดมการณ์ที่ต้องการความแม่นยำสูง และ 我们是共产主义接班人 [women shì gòngchǎn zhǔyì jiēbānrén] แปลว่า “พวกเราเป็นผู้สืบทอดลัทธิคอมมิวนิสต์” โดยคำว่า 接班人 (jiēbānrén) ซึ่งแปลตรงตัวว่า “คนรับช่วงต่อ” ถูกถ่ายทอดเป็น “ผู้สืบทอด” ซึ่งเป็นคำที่มีน้ำหนักทางอุดมการณ์และเป็นธรรมชาติในภาษาไทยมากกว่า

หมวดที่ 7 หมวดแม่น้ำ/ภูเขา/ธรรมชาติ/บ้านเกิด (64 เพลง) เป็นหมวดที่มีจำนวนเพลงมากที่สุด พบการใช้กลวิธีรักษาความหมายเดิมสูงที่สุดในบรรดาทุกหมวด ถึง 53 ครั้ง รองลงมาคือการแปลเชิงสื่อสาร 16 ครั้ง และการแปลเชิงความหมาย 9 ครั้ง ส่วนใหญ่ (43 เพลง) ใช้ 2 กลวิธีร่วมกัน ตัวอย่างเช่น 天路 [tiānlù] แปลว่า "เส้นทางสู่สวรรค์" ใช้กลวิธีรักษาความหมายเดิมร่วมกับการแปลเชิงสื่อสาร โดยคำว่า 天 (tiān) ซึ่งหมายถึง "ท้องฟ้า/สวรรค์" และ 路 (lù) ซึ่งหมายถึง "เส้นทาง/ถนน" ได้รับการถ่ายทอดความหมายไว้ครบถ้วน แต่ปรับเพิ่มคำว่า "สู่" เพื่อเชื่อมคำทั้งสองให้เป็นสำนวนภาษาไทยที่อ่านได้ลื่นไหลตามธรรมชาติ ขณะที่ 南泥湾 [nánníwān] แปลว่า "หุบเขาหนานหนีวาน" ใช้กลวิธีรักษาความหมายเดิมเพียงแบบเดียว โดยคำว่า 南泥湾 เป็นชื่อสถานที่จริงในมณฑลส่านซี ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์การปฏิวัติจีน ผู้วิจัยจึงทับศัพท์ชื่อสถานที่ทั้งหมดเป็น "หนานหนีวาน" โดยไม่แปลความหมายของ 湾 (wān) แยกออกมา เนื่องจาก 南泥湾 ทำหน้าที่เป็นชื่อเฉพาะที่รู้จักกันในประวัติศาสตร์ การคงรูปเสียงทั้งหมดไว้จึงรักษาความเชื่อมโยงกับพื้นที่ทางภูมิศาสตร์และนัยทางประวัติศาสตร์ได้ครบถ้วนกว่า

การจัดกลุ่มตามจำนวนกลวิธีที่ใช้ต่อชื่อเพลง

จากการวิเคราะห์ พบว่าชื่อเพลงส่วนใหญ่จำนวน 134 ชื่อ (ร้อยละ 67.0) ใช้กลวิธีการแปล 2 กลวิธีประกอบกันต่อ 1 ชื่อเพลง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการแปลชื่อเพลงที่มีความหมายซับซ้อนจำเป็นต้องอาศัยการผสมผสานกลวิธีมากกว่าหนึ่งอย่างเพื่อถ่ายทอดทั้งความหมายตรงและอารมณ์ของเพลงได้พร้อมกัน ขณะที่ 60 ชื่อ (ร้อยละ 30.0) ใช้กลวิธีเดียว และ 6 ชื่อ (ร้อยละ 3.0) ใช้ 3 กลวิธีพร้อมกัน

ตัวอย่างชื่อเพลงที่ใช้ 3 กลวิธีในการแปล ได้แก่ เพลง 小白杨 [xiǎo bái yáng] ซึ่งแปลว่า “เยาวชนผู้กล้าหาญ” โดยใช้การแปลแบบเน้นความหมายเชิงลึก (เพื่อถ่ายทอดความหมายเชิงสัญลักษณ์ของต้นป็อปลาร์ขาวที่สื่อถึงความกล้าหาญ) การแปลแบบปรับเนื้อหาให้เข้ากับวัฒนธรรม (เพื่อให้ผู้อ่านไทยเข้าใจนัยของเยาวชนผู้กล้าหาญ) และการแปลเชิงสื่อสาร (เพื่อให้ชื่อเพลงฟังดูเป็นธรรมชาติในภาษาไทย)

การอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง ศึกษากลวิธีการแปลชื่อเพลง 红歌 จากภาษาจีนเป็นภาษาไทย โดยวิเคราะห์ชื่อเพลงจำนวน 200 ชื่อ จากหนังสือ 《经典红歌 200 首》 ตามกรอบทฤษฎีของ Newmark (1988) ผู้วิจัยขอนำเสนอการอภิปรายผลตามประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. การแปลแบบรักษาความหมายเดิม ซึ่งเป็นกลวิธีที่นิยมใช้มากที่สุด

ผลการวิจัยพบว่า การแปลแบบรักษาความหมายเดิมเป็นกลวิธีที่ปรากฏมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.0 ของการใช้กลวิธีทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของเพลง 红歌 ที่มีเนื้อหาผูกพันกับประวัติศาสตร์ อุดมการณ์ทางการเมืองและวัฒนธรรมจีนอย่างแยกไม่ออก การคงความหมายดั้งเดิมจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะหากผู้แปลปรับเนื้อหาหรือเลือกใช้ถ้อยคำที่ห่างไกลจากต้นฉบับมากเกินไป อาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในเชิงการเมืองและวัฒนธรรมได้ ดังตัวอย่างเช่น เพลง 北京颂歌 ที่แปลว่า “สดุดีปักกิ่ง” ซึ่งรักษาทั้งชื่อสถานที่ (北京 = ปักกิ่ง) และความหมายของคำ (颂歌 = สดุดี) ไว้ได้อย่างครบถ้วน ผลนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Newmark (1988) ที่ระบุว่า Faithful Translation เหมาะสมอย่างยิ่งกับข้อความที่มีลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมและอุดมการณ์ เพราะช่วยให้ผู้อ่านในภาษาเป้าหมายรับรู้สาระ เจตนา และอารมณ์ที่ใกล้เคียงกับต้นฉบับมากที่สุด ทั้งยังสอดคล้องกับงานของ สัญฉวี สายบัว (2542) ที่เน้นว่างานแปลที่ดีต้องสามารถคงความหมายของต้นฉบับไว้ได้อย่างครบถ้วนและเที่ยงตรง

2. การแปลเชิงสื่อสาร เป็นกลวิธีที่เลือกใช้เป็นอันดับสอง

กลวิธีการแปลเชิงสื่อสารพบอยู่ร้อยละ 26.4 ของการใช้กลวิธีทั้งหมด โดยมักปรากฏร่วมกับการแปลแบบรักษาความหมายเดิม เนื่องจากในทางปฏิบัติ การแปลชื่อเพลงที่มีเพียงไม่กี่คำแต่แฝงความหมายเชิงอารมณ์นั้น การรักษาความหมายเพียงอย่างเดียวบางครั้งไม่เพียงพอต่อการสื่ออารมณ์ให้แก่ผู้อ่านชาวไทย จึงจำเป็นต้องปรับถ้อยคำให้เป็นธรรมชาติในภาษาปลายทางควบคู่กันไปด้วย ดังตัวอย่างเช่น เพลง 红旗飘飘 ที่แปลว่า “ธงแดงโบกสะบัด” โดยคำว่า 飘飘 ซึ่งหมายถึง “ปลิวไสว” ถูกถ่ายทอดเป็น “โบกสะบัด” อันเป็นถ้อยคำที่สละสลวย สื่อภาพพจน์ได้ชัดเจน และเป็นธรรมชาติสำหรับผู้อ่านชาวไทยมากกว่า สิ่งนี้สะท้อนแนวคิดของ Newmark (1988) ที่ว่า Communicative Translation มุ่งให้ผู้อ่านปลายทางได้รับผลกระทบทางอารมณ์และความเข้าใจเทียบเท่ากับผู้อ่านต้นฉบับ ซึ่งสอดรับกับแนวคิดของ Nida and Taber (1969) ในเรื่อง Dynamic Equivalence ที่ให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ที่ผู้อ่านได้รับมากกว่ารูปแบบของภาษา

3. การแปลแบบเน้นความหมายเชิงลึก เป็นกลวิธีสำหรับเพลงที่มีนัยสัญลักษณ์

กลวิธีนี้ปรากฏอยู่ร้อยละ 16.9 ของการใช้กลวิธีทั้งหมด โดยมักปรากฏในหมวดเพลงที่มีความเป็นกวีนิพนธ์สูง เช่น หมวดธรรมชาติ/บ้านเกิด และหมวดชีวิต/ความรัก เนื่องจากชื่อเพลงในหมวดเหล่านี้มักใช้ภาพพจน์และสัญลักษณ์ในการสื่อความหมายแทนที่จะระบุตรงๆ ดังตัวอย่างที่ชัดเจนคือเพลง 草原，我心灵的故乡 ที่แปลว่า “ทุ่งหญ้า บ้านเกิดแห่งจิตวิญญาณของฉัน” ซึ่งไม่ได้ถ่ายทอดแค่ความหมายตรงของคำว่า 草原 (ทุ่งหญ้า) และ 故乡 (บ้านเกิด) เท่านั้น แต่ขยายความ 我心灵的故乡 ออกเป็น “บ้านเกิดแห่งจิตวิญญาณของฉัน” เพื่อสะท้อนความหมายของความผูกพันทางใจและความรู้สึกคิดถึงบ้านเกิดที่ฝังลึกในจิตใจ

อีกตัวอย่างที่น่าสนใจคือเพลง 小白杨 (ต้นป็อปลาร์ขาวเล็ก) ที่แปลว่า “เยาวชนผู้กล้าหาญ” ซึ่งเป็นการถ่ายทอดความหมายเชิงสัญลักษณ์อย่างเต็มรูปแบบ เพราะในบริบทวัฒนธรรมจีน ต้นป็อปลาร์ขาวเป็นสัญลักษณ์ของความเข้มแข็งและความกล้าหาญ หากแปลตรงตัวเป็น “ต้นป็อปลาร์ขาวเล็ก” ผู้อ่านชาวไทยจะไม่สามารถเข้าใจความหมายที่แท้จริงของเพลงได้

4. การใช้กลวิธีหลายวิธีร่วมกันซึ่งสะท้อนความซับซ้อนของการแปล

อีกหนึ่งประการที่น่าสนใจคือ ชื่อเพลงส่วนใหญ่ถึง 134 ชื่อ (ร้อยละ 67.0) ต้องใช้กลวิธีการแปล 2 วิธีร่วมกัน และ 6 ชื่อ (ร้อยละ 3.0) ต้องใช้ถึง 3 วิธีพร้อมกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการแปลชื่อเพลง 红歌 มีความซับซ้อนสูง เพราะชื่อเพลงแม้จะสั้นกระชับแต่กลับแฝงความหมายทั้งในเชิงภาษา เชิงวัฒนธรรม และเชิงอุดมการณ์พร้อมกัน กลวิธีเดียวจึงไม่เพียงพอที่จะถ่ายทอดความหมายได้ครบถ้วน ผลนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Bassnett (1980) ที่มองว่าการแปลคือ "การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม" ที่ผู้แปลต้องเข้าใจทั้งภาษา วัฒนธรรม และวิธีคิดของทั้งสองฝ่ายพร้อมกัน ซึ่งหมายความว่าการเลือกใช้กลวิธีเดียวอาจไม่สามารถตอบโจทย์การถ่ายทอดความหมายได้ครบในทุกมิติ

5. กลวิธีที่พบน้อยและกลวิธีที่ไม่พบ ซึ่งสะท้อนข้อจำกัดของบริบทเพลงแดง

กลวิธีการแปลคำต่อคำพบเพียงร้อยละ 2.8 เนื่องจากชื่อเพลง 红歌 ส่วนใหญ่มีโครงสร้างไวยากรณ์จีนที่แตกต่างจากภาษาไทย การแปลทีละคำโดยไม่ปรับโครงสร้างจึงมักทำให้ชื่อเพลงภาษาไทยอ่านไม่ลื่นไหลและฟังไม่เป็นธรรมชาติ และกลวิธีการแปลแบบปรับเนื้อหาให้เข้ากับวัฒนธรรมพบเพียง 3 ครั้ง เพราะหากปรับเนื้อหาไปมากจะทำให้สูญเสียความเฉพาะเจาะจงทางประวัติศาสตร์และอุดมการณ์ที่เป็นแก่นของเพลง 红歌 ที่สำคัญที่สุดคือ ไม่พบการใช้กลวิธีการแปลแบบเสรีเลยแม้แต่ครั้งเดียว ซึ่งเป็นผลที่สอดคล้องกับธรรมชาติของ 红歌 อย่างยิ่ง เพราะเพลงเหล่านี้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ชื่อสถานที่จริง บุคคลสำคัญ และอุดมการณ์ทางการเมืองที่มีความหมายเฉพาะเจาะจง การแปลแบบเสรีที่ตีความอย่างอิสระจากต้นฉบับอาจทำให้เนื้อความบิดเบือนไปและสูญเสียคุณค่าเชิงประวัติศาสตร์ของเพลง ข้อค้นพบนี้มีความหมายเชิงทฤษฎีที่น่าสนใจต่อกรอบของ Newmark เอง กล่าวคือ Newmark (1988) ระบุว่า การแปลแบบเสรีเหมาะสมกับข้อความที่ผู้แปลสามารถตีความและถ่ายทอดอารมณ์ได้อย่างอิสระ อย่างไรก็ตามสำหรับข้อความที่มีเนื้อหาเชิงอุดมการณ์และประวัติศาสตร์ Newmark เองก็ตั้งข้อสังเกตว่าการแปลแบบเสรีอาจนำไปสู่การบิดเบือนความหมายที่ไม่อาจยอมรับได้ ดังนั้นการที่ไม่พบการแปลแบบเสรีในงานวิจัยครั้งนี้จึงไม่เพียงสอดคล้องกับธรรมชาติของ 红歌 เท่านั้น แต่ยังเป็นการยืนยันเชิงประจักษ์ว่ากรอบทฤษฎีของ Newmark สะท้อนให้เห็นว่าการแปลข้อความเชิงอุดมการณ์ได้อย่างแม่นยำ นับเป็นข้อค้นพบที่มีคุณค่าในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการแปลข้ามวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชีย

6. ความสัมพันธ์ระหว่างหมวดเพลงและกลวิธีที่เลือกใช้

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของเพลงและกลวิธีการแปล พบว่ามีรูปแบบที่ชัดเจนในแต่ละหมวด เพลงในหมวดปลุกใจ/รักชาติ (43 เพลง) นิยมใช้การแปลเชิงสื่อสาร 20 ครั้ง และการแปลรักษาความหมายเดิม 12 ครั้ง เนื่องจากต้องรักษาความหมายทางการเมืองไว้อย่างเคร่งครัดในขณะที่ยังต้องให้ชื่อเพลงฟังเป็นธรรมชาติ เพลงในหมวดชีวิต/มิตรภาพ/ความรัก (23 เพลง) ใช้กลวิธีหลากหลายมากที่สุด โดยพบการแปลรักษาความหมายเดิม 15 ครั้ง การแปลเชิงความหมาย 13 ครั้ง และการแปลเชิงสื่อสาร 11 ครั้ง สะท้อนว่าเพลงในหมวดนี้ต้องการถ่ายทอดทั้งความหมายตรงและอารมณ์ความรู้สึกพร้อมกัน

สำหรับหมวดยุคสมัย/สังคม (11 เพลง) พบการแปลรักษาความหมายเดิม 9 ครั้ง และการแปลเชิงความหมาย 8 ครั้ง โดยทุกเพลงในหมวดนี้ใช้กลวิธีมากกว่า 1 แบบ ซึ่งสะท้อนว่าเนื้อหาเชิงสังคมต้องการการตีความที่ลึกกว่าการแปลตรงตัว หมวดเชิดชูผู้นำ/อุดมการณ์คอมมิวนิสต์ (9 เพลง) เป็นหมวดที่ใช้กลวิธีเดียวมากที่สุดในสัดส่วน 6 จาก 9 เพลง โดยกลวิธีหลักคือการแปลรักษาความหมายเดิม 5 ครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบว่าเพลงที่มีเนื้อหาอุดมการณ์เข้มข้นต้องการความแม่นยำในการถ่ายทอดความหมายมากกว่าความเป็นธรรมชาติของภาษา และหมวดธรรมชาติ/บ้านเกิด (64 เพลง) ซึ่งมีจำนวนเพลงมากที่สุด พบการแปลรักษาความหมายเดิมสูงที่สุดถึง 53 ครั้ง รองลงมาคือการแปลเชิงสื่อสาร 16 ครั้ง และการแปลเชิงความหมาย 9 ครั้ง ความหลากหลายดังกล่าวเกิดจากการที่เพลงในหมวดนี้มีทั้งชื่อสถานที่จริงที่ต้องรักษาไว้ตรงๆ และภาพพจน์ธรรมชาติที่ต้องถ่ายทอดอารมณ์ควบคู่กันไป

7. การเปรียบเทียบกับงานวิจัยการแปลชื่อสื่อบันเทิงในบริบทอื่น

เมื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยครั้งนี้กับงานวิจัยการแปลชื่อสื่อบันเทิงในบริบทอื่น พบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญ รุจนี จีระกมล (2565) ซึ่งศึกษาการแปลชื่อละครเกาหลีเป็นภาษาไทย พบว่ากลวิธี “การไม่แปล” หรือการทับศัพท์ได้รับความนิยมสูง สะท้อนว่าการแปลชื่อสื่อบันเทิงเพื่อตลาดผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการรักษาเสียงต้นฉบับ ขณะที่ ขนิษฐา สุวรรณประชา และคณะ (2567) พบว่าการแปลชื่อภาพยนตร์ฮอลลีวูดเป็นภาษาไทยนิยมใช้กลวิธีการทับศัพท์และการตั้งชื่อใหม่ ซึ่งให้น้ำหนักกับความดึงดูดใจของตลาดมากกว่าความแม่นยำของความหมาย

ในทางตรงกันข้าม การแปลชื่อเพลง 红歌 ในการวิจัยครั้งนี้ไม่พบการทับศัพท์หรือการตั้งชื่อใหม่เลย เนื่องจากชื่อเพลง 红歌 มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากชื่อสื่อบันเทิงทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือชื่อเพลงแต่ละชื่อแบกรับน้ำหนักทางประวัติศาสตร์และอุดมการณ์ที่ไม่อาจละทิ้งหรือแทนที่ได้ ผลนี้ชี้ให้เห็นว่าบริบทและจุดมุ่งหมายของการแปล (skopos) ตามแนวคิดของ Vermeer (1984) มีผลต่อการเลือกกลวิธีการแปลอย่างมีนัยสำคัญ และงานวิจัยที่มุ่งศึกษาการแปลข้อความเชิงอุดมการณ์ควรพิจารณากรอบทฤษฎีที่เน้นความแม่นยำของความหมายมากกว่ากรอบที่เน้นการตอบสนองตลาด

ข้อจำกัดของการวิจัย

แม้การวิจัยครั้งนี้จะให้ผลที่มีคุณค่าในด้านการศึกษากลวิธีการแปลชื่อเพลง 红歌 แต่ยังมีข้อจำกัดที่ควรนำมาพิจารณาในการตีความผลและการวิจัยต่อยอด ดังนี้

ประการแรก การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะระดับชื่อเพลงเท่านั้น ไม่ได้ครอบคลุมเนื้อร้องหรือบทกวีในตัวเพลง ซึ่งอาจมีกลวิธีการแปลที่แตกต่างออกไปและให้ภาพที่สมบูรณ์กว่า

ประการที่สอง การวิจัยใช้กรอบทฤษฎีของ Newmark (1988) เพียงกรอบเดียว การนำทฤษฎีอื่น เช่น Skopos Theory ของ Vermeer (1984) หรือแนวคิด Foreignization และ Domestication ของ Venuti (1995) มาวิเคราะห์ข้อมูลชุดเดียวกันอาจให้มุมมองที่หลากหลายและครอบคลุมยิ่งขึ้น

ประการที่สาม การวิจัยใช้ข้อมูลจากหนังสือเล่มเดียวคือ《经典红歌 200 首》ของ Wu Songjin (2019) ซึ่งอาจไม่ครอบคลุม 红歌 ทั้งหมดที่มีอยู่ในวงการเพลงจีน การขยายขอบเขตไปยังแหล่งข้อมูลอื่นในการวิจัยต่อยอดจะช่วยให้ผลการวิจัยมีความเป็นตัวแทนที่กว้างขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำทฤษฎีการแปลในหลากหลายแนวทางมาประยุกต์ใช้เพิ่มเติม เช่น ทฤษฎีของ Nida หรือ Venuti เพื่อให้ได้มิติในการวิเคราะห์ที่หลากหลายและครบถ้วนยิ่งขึ้น

2. ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปสู่การศึกษาการแปลเนื้อร้องทั้งบท ไม่เพียงแต่ชื่อเพลง เพื่อให้ได้ภาพรวมของการแปลเพลงจีนเป็นภาษาไทยอย่างรอบด้าน

3. ผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางสำหรับผู้สอนและผู้เรียนภาษาจีนในการทำความเข้าใจการถ่ายทอดความหมายเชิงวัฒนธรรมในงานแปล

การนำไปใช้

ผลการวิจัยครั้งนี้มีประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้

ด้านการเรียนการสอนภาษาจีน ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้สอนภาษาจีนในประเทศไทย โดยนำชื่อเพลง 红歌 มาใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจทั้งภาษาและวัฒนธรรมจีนไปพร้อมกัน ตัวอย่างเช่น การนำตัวอย่างชื่อเพลงที่ใช้กลวิธีแตกต่างกันมาเปรียบเทียบกัน เช่น 天路 [tiānlù] “เส้นทางสู่สวรรค์” (กลวิธีรักษาความหมายเดิมร่วมกับเชิงสื่อสาร) กับ 小白杨 [xiǎo bái yáng] “เยาวชนผู้กล้าหาญ” (กลวิธีเชิงความหมาย) จะช่วยให้ผู้เรียนเห็นว่าบริบทวัฒนธรรมมีผลต่อการเลือกกลวิธีการแปลอย่างไร นอกจากนี้ตารางวิเคราะห์กลวิธีที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้สามารถนำไปพัฒนาเป็นแบบฝึกหัดการแปลในระดับปริญญาตรีได้ทันที

ด้านการพัฒนาทักษะนักแปลจีน-ไทย กลวิธีการแปลที่ค้นพบและเกณฑ์การจำแนกที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการฝึกอบรมนักแปลรุ่นใหม่ โดยเฉพาะการตัดสินใจเลือกกลวิธีให้เหมาะสมกับลักษณะของข้อความที่มีนัยทางอุดมการณ์และประวัติศาสตร์ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการแปลรักษาความหมายเดิม (ร้อยละ 44.0) ควรเป็นจุดเริ่มต้นในการพิจารณา จากนั้นจึงประเมินว่าจำเป็นต้องเสริมด้วยการแปลเชิงสื่อสาร (ร้อยละ 26.4) หรือการแปลเชิงความหมาย (ร้อยละ 17.0) ตามบริบทของชื่อเพลงแต่ละประเภท องค์ความรู้นี้ยังสามารถประยุกต์ใช้กับการแปลชื่อวรรณกรรม งานศิลปะ หรือสื่อวัฒนธรรมจีนประเภทอื่นได้อีกด้วย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

[1] ส. สายบัว, หลักการแปล, พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

[2] ส. สายบัว, หลักการแปล. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

[3] ก. นุ่มทอง, "การศึกษาปัญหาการแปลบทขยายและส่วนเสริมจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย," วารสารภาษาและภาษาศาสตร์, ปีที่ 38, ฉบับที่ 2, หน้า 89–105, 2563.

[4] ก. นุ่มทอง, "การศึกษาปัญหาและกลวิธีการแปลภาษาจากเอกสารประวัติศาสตร์ภาษาจีนเป็นภาษาไทย," วารสารภาษาและภาษาศาสตร์, ปีที่ 39, ฉบับที่ 2, หน้า 31–50, 2564.

[5] น. บุดดาวงศ์, ก. นุ่มทอง, "Strategies of Adapting Chinese Songs into Thai Songs: A Case Study of Suwanna Chanakan's Bilingual Love Song Album of Chinese-Thai Volume 4," Lawarath Social E-Journal, ปีที่ 4, ฉบับที่ 1, 2564.

[6] น. บุดดาวงศ์, ก. นุ่มทอง และ ม. เมธจิรนนท์, "อุดมการณ์ชาตินิยมจีนในเพลงแดง," วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ปีที่ 20, ฉบับที่ 1, หน้า 78–105, 2567.

[7] ก. คุณะสารพันธ์, "การแปลสำนวนในบทภาพยนตร์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย," วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

[8] ป. วงศธนานันท์, "การวิเคราะห์กลวิธีการแปลเนื้อเพลงจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย," วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2559.

[9] ร. จีระกมล, "กลวิธีการแปลชื่อละครเกาหลีบนเว็บไซต์เน็ตฟลิกซ์," วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ปีที่ 13, ฉบับที่ 1, หน้า 135–157, 2565.

[10] ข. สุวรรณประชา, ม. ไชยชนะ และ บ. ศักดาศรี, "การวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ฮอลลีวูดจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยใน Netflix," วารสารทีทัศน์วัฒนธรรม, ปีที่ 23, ฉบับที่ 1, หน้า 66–89, 2567.

ภาษาอังกฤษ

[11] E. A. Nida and C. R. Taber, The Theory and Practice of Translation. Leiden: E. J. Brill, 1969.

[12] S. Bassnett-McGuire, Translation Studies. London: Methuen, 1980.

[13] P. Newmark, A Textbook of Translation. London: Prentice Hall International, 1988.

[14] L. Venuti, The Translator's Invisibility: A History of Translation. London: Routledge, 1995.

[15] H. J. Vermeer, "Skopos and Commission in Translational Action," in The Translation Studies Reader, L. Venuti, Ed. London: Routledge, 1984/2000, pp. 221–232.

ภาษาจีน

[16] Wu, S. [吴颂今], 经典红歌 200 首. 北京: 化学工业出版社, 2019.

[17] Q. Wang, "Red songs and the main melody: cultural nationalism and political propaganda in Chinese popular music," Perfect Beat, vol. 13, no. 2, pp. 127–145, 2013.